

PROTOKÓŁ nr I/2020

z I posiedzenia doraźnej Komisji ds. Klimatu

(03.02.2020 – Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, ul. Ligonia 46, sala 275, godz. 12³⁵)

Porządek posiedzenia:

1. Otwarcie posiedzenia.
2. Zatwierdzenie porządku obrad.
3. Omówienie zakresu pracy komisji.
4. Wystąpienie przedstawicielki *Rybnickiej Rady Kobiet*.
5. Przedstawienie sytuacji w zakresie ochrony powietrza w województwie śląskim (Przewodnicząca Komisji).
6. Wolne wnioski, oświadczenia radnych.
7. Zamknięcie posiedzenia.

Radni obecni na posiedzeniu (zgodnie z listą obecności): Iwona Jelonek – Przewodnicząca, Rafał Porc – Zastępca Przewodniczącej, Jadwiga Baczyńska, Renata Caban, Bartłomiej Kowalski, Mirosław Mazur, Andrzej Molin, Zbigniew Przedpełski.

Ponadto uczestniczyli: Pani Izabela Domogała – Członek Zarządu Województwa Śląskiego, Pani Anna Poloczek – Pełnomocnik Marszałka Województwa Śląskiego ds. transformacji gospodarczej regionów pogórnich oraz przedstawiciele stowarzyszeń: *Rybnicka Rada Kobiet*, *Rybnicki Alarm Smogowy*.

1. Otwarcie posiedzenia:

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – otwieram I posiedzenie doraźnej Komisji ds. Klimatu. Szanowni Państwo ! Niezmiernie miło mi przywitać wszystkich Państwa . Stwierdzam na podstawie listy obecności kworum dzisiejszego spotkania, dzisiejszego posiedzenia komisji...

2. Zatwierdzenie porządku obrad:

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...jeśli chodzi o zatwierdzenie porządku obrad, jest to punkt drugi. Czy ktoś z Państwa wnosi do porządku zmiany, ewentualnie wnioski, które moglibyśmy jeszcze w tym momencie dopisać ? ... Wobec tego zatwierdzam porządek obrad. Szanowni Państwo ! Dzisiaj, 3 lutego 2020 roku, komisja, która ma rację bytu i została powołana przez Pana Marszałka Jakuba Chełstowskiego, rozpoczyna obrady – również gościmy dzisiaj tutaj na sali oprócz członków komisji, Pani Marszałek, przedstawiciele *Rybnickiej Rady Kobiet*. Jest to przedstawicielstwo w innym

składzie niż ostatnio mieliśmy okazję wysłuchać na Sejmiku ... Czy są jakieś ewentualnie uwagi ?

- **radna Renata Caban** –...Pani powiedziała, że była to komisja powołana przez Pana Marszałka, Marszałek nie takich uprawnień, z tego co pamiętam była to komisja powołana przez Sejmik...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...na wniosek Pana Marszałka ! Dziękuję bardzo za uwagę i odpowiedź jednocześnie.

3. Omówienie zakresu pracy komisji:

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – jeśli chodzi omówienie zakresu pracy komisji. Otóż moi Państwo, zgodnie z założeniami jakie zadania mają być realizowane przez doraźną Komisję ds. Klimatu, to przede wszystkim na pierwszym miejscu dbałość o edukację ekologiczną społeczeństwa, a także propagowanie rozwiązań kompleksowych, racjonalizujących wykorzystanie zasobów naturalnych oraz ochronę krajobrazu. Jeśli chodzi o punkt pierwszy – *dbałość o edukację ekologiczną społeczeństwa* – jakże on jest istotny, dlatego że to przecież my, społeczeństwo, tworzymy i kreujemy ten krajobraz i tą rzeczywistość, w której przyjdzie nam żyć. Jednakże nie zawsze jest tak, że społeczeństwo wie, jest świadome zarówno tego w jaki sposób korzysta ze środowiska naturalnego i jak wpływa, jakie ogromne znaczenie jego działalność ma na klimat – przede wszystkim klimat jest to nic innego jak geosfera, jest to natura, która nas otacza, a człowiek często poprzez swoją niewiedzę ją kaleczy. *Propagowanie rozwiązań kompleksowych racjonalizujących wykorzystanie zasobów naturalnych oraz ochronę krajobrazu* – otóż to wszystko również dotyczy nas, to również wszystko co jest wokół nas, czyli tworzy naszą rzeczywistość, a życie ją oczywiście weryfikuje. Wykorzystanie zasobów naturalnych, racjonalne wykorzystanie poprzez ochronę krajobrazu – dla przykładu można tutaj podać odnawialne źródła energii, ale także te nieodnawialne, które człowiek od stuleci eksploruje z pokładów ziemi. Następnym punktem to jest *promowanie wykorzystania rozproszonych, w tym odnawialnych źródeł energii*, o tym co już przed paroma minutami wspomniałam, OZE – czyli praktycznie mamy wiedzieć na temat OZE, słuchać specjalistów, którzy podpowiadają rozwiązania, które możemy przełożyć w codzienne życie, a także wspieranie zmian w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, a także działalność tzw. *sprawiedliwej transformacji w kierunku zielonej gospodarki*, o czym się tak dużo słyszy w ostatnich tygodniach. *Inicjowanie działań promujących efektywne wykorzystanie energii, a także promowanie ekologicznych form transportu, czy też opiniowanie inicjatyw związanych z przedmiotem działania komisji*. To są kluczowe zadania

jakie są wytyczone dla naszej komisji, jakie będziemy realizować na wnioski, czy po wysłuchaniu zaproszonych gości, ale ja jeszcze chciałabym Państwu tutaj dzisiaj przedstawić, podsumowując zakres pracy komisji – podsumować pierwszy etap, który zakładam będzie zakończony 31 marca 2020 roku. Otóż w najbliższym czasie po wysłuchaniu *Rybnickiej Rady Kobiet*, problemu z jakim Państwo do nas przyszlście w dniu dzisiejszym, proponuję wyjazdową sesję do Rybnika na 21 lutego. Kolejne posiedzenie komisji będzie 2 marca 2020 roku i wówczas proponuję omówić tematy w kierunku *zielonej gospodarki*, gdzie będą zaproszeni przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego, gdzie będą mogli merytorycznie przedstawić członkom komisji jakie będą wytyczone ścieżki w kierunku *zielonej gospodarki i sprawiedliwej transformacji*. Następnie, moi Państwo, zgłoszenia wszelkich pomysłów, które poddamy weryfikacji, w tym przez naukę, inżynierię i ekonomię. Konsultacje na etapie weryfikacji wniosku – zapraszać będziemy fachowców, będziemy słuchać głosów merytorycznych, nie tylko będziemy tutaj spotykać się i zatwierdzać wnioski, które później trafiają na Zarząd i być może byśmy, podejrzewam, Zarząd Województwa Śląskiego zarzucili ogromną ilością takich wniosków, dlatego te konsultacje w mojej ocenie i weryfikacja naszych wniosków jest niezbędna i konieczna. Ale nie tylko praca komisji będzie związana z tym, że będziemy omawiać kluczowe tematy związane z ochroną klimatu, ale także, moi Państwo, ja oczekuję od członków komisji poprzez złożenie wniosku, pomysłu na komisję, że będą tam znajdowały się również wskazanie i rekomendacja źródeł finansowania na badania, wskazanie i rekomendacja źródeł finansowania na projekty, a także wskazanie i rekomendacja źródeł finansowania na wdrożenie, bo przecież od badań, poprzez projekty, mamy wdrożyć w życie rozwiązania dla nas wszystkich najlepsze jakie mogą być, te, które zarówno członkowie komisji będą zgłaszać w trakcie, ale stopniowo, bardzo zadaniowo i projektowo, będziemy rozwiązywać ten problem aż do wdrożenia na ostatnim etapie. Czy macie Państwo pytania do tej części jeśli chodzi o zakres pracy komisji ? Czy mogłabym Państwu wytłumaczyć, ewentualnie uzupełnić swoją wypowiedź ? Jestem do dyspozycji ... Czy coś się nasuwa, czy czegoś brakuje, czy coś należy dopisać do zakresu pracy komisji ?

- **radny Mirosław Mazur** – Pani Przewodnicząca ! Bo nie ma dzisiaj Pana Marszałka, bo mam wrażenie, że my w tych obszarach trochę wchodzimy w obszary odpowiedzialności i kompetencji, które posiada Zarząd Województwa Śląskiego, w tych wskazaniach dotyczących źródeł finansowania, bo mamy akurat ograniczone możliwości. Tutaj większe na pewno ma z pewnością i Marszałek i Zarząd i cała ta machineria pod tytułem Urząd Marszałkowski. To jedna uwaga. I druga uwaga to taka – widzimy te terminy pracy pierwszy raz prawdę powiedziawszy, a musimy dzielić czas pomiędzy aktywnością, która wynika z naszej aktywności w Sejmiku jako

radnych, ale także z naszą pracą zawodową, bo nie jesteśmy na etacie jak posłowie na przykład, którzy za swoją pracę w parlamencie pobierają wynagrodzenie i to jest ich jedyna aktywność zawodowa tak naprawdę. My musimy ten czas dzielić pomiędzy pracą zawodową i tą aktywnością społeczną, więc miałbym może prośbę – nie wiem czy jestem odosobniony, pewnie nie – żebyśmy na te terminy mogli popatrzeć też z punktu widzenia tego, o którym wspomniałem, żebyśmy się chwilę zastanowili jak to się pokrywa z naszymi możliwościami czasowymi ... bo tu nie ma też godzin, czy to jest uzgodnione z Państwem z Rybnika ? Raczej traktowałbym to jako propozycję, która powinna być poddana dyskusji...

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...więc na 21. na 13⁰⁰ jesteśmy tutaj wstępnie zaproszeni przez Przewodniczącego Rady Miasta do Rybnika – Pan Wojciech Kiljańczyk przedstawił mi takie stanowisko, że zawsze kiedy jakiegokolwiek stowarzyszenie, które działa na terenie miasta, w obrębie miasta, jest delegacja przyjmowana w Urzędzie Miasta, więc ten termin jest o tyle też nagłym terminem od dnia dzisiejszego, dlatego że bardzo zależy również – w wypowiedzi Pań, które były na Sejmiku na ostatniej sesji – wszyscy wiemy jakie jest powietrze, jaka jest jakość powietrza w Rybniku, jednakże jeżeli przyjdą nam miesiące cieplejsze my zapominamy o tym nagłym zjawisku jakim jest [smog] ...godzina 13⁰⁰ ... jak Państwo się ustosunkowujecie się do tego ? Proponuję ustalić w tym momencie ten termin, ponieważ po naszym dzisiaj zebraniu, naszym posiedzeniu, będę mogła potwierdzić ten dzień, który nam zaproponowano....

- **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** – Pani Przewodnicząca ! Czy ja mogę ewentualnie do tego, *ad vocem* ... Bardzo dziękuję ! Tutaj chciałam *ad vocem* do tego co powiedział Pan Radny. Myślę, że bardziej chyba rozumiemy te trzy ostatnie kwestie, szczególnie związane ze źródłami finansowania jako Państwa rekomendacje, czyli mówimy o tym, że pewnie będziemy dyskutować tutaj nie tylko o problemach regionalnych, ale tych ofertach, które pojawią się gdzieś tam na poziomie rządowym, czy ponadregionalnym, czy nawet miejskim, jeżeli będziemy mieć takie projekty – dzisiaj mam wrażenie, że będziemy też rozmawiać o Rybniku trochę, więc może też taka rekomendacja, że pewne działania powinny być też finansowane z tamtych środków, więc bardziej w kwestii rozmowy i rekomendacji, a nie już podejmowania działania, decyzji o tym, że to musi być z tego, czy innego. Bardziej na zasadzie przejrzenia tego co jest wskazaniem, czy Państwa rekomendacją, jak Państwo uważacie że powinno być, a potem pewnie Zarząd Województwa będzie podejmował się ... oczywiście tutaj nie tylko Państwa komisji, ale i innych komisji, tego typu działań. Dziękuję !

- **radny Zbigniew Przedpelski** – Szanowna Pani Przewodnicząca ! Szanowna Pani Marszałek ! Szanowni Państwo Radni ! Szanowni Państwo ! Przede wszystkim chciałbym zapytać skąd bierze się tak nagły termin tego pierwszego etapu pracy komisji. Mnie się wydaje, że startujemy z pozycji zaistniałych cokolwiek – będę delikatny w sformułowaniach – zaniedbań w tej tematyce, bo jeżeli w obowiązującym *Programie Ochrony Środowiska* dla pięciu stref na obszarze województwa śląskiego, uchwalonym w poprzedniej kadencji przez wówczas rządzącą koalicję, nie spotykamy się w ogóle z pojęciem *odnawialnych źródeł energii*, to wydaje mi się, że tematyka w tym ujęciu jest cokolwiek pionierska, zwłaszcza jednego z punktów, który był na poprzednim slajdzie. W związku z czym rozeznanie całości tematyki do 21. marca [lutego] wydaje mi się zadaniem cokolwiek ambitnym. Mogę zrozumieć ideę wyjazdu do Rybnika, bo jest to rzeczywiście jedno z najbardziej zanieczyszczonych miast, nie bójmy się wielkich słów, w Polsce pod względem emisji pyłu PM 10, ale z uwagi na naszą nazwę – Komisja ds. Klimatu – nie rozumiem dlaczego nie wyjeżdżamy do Dąbrowy Górniczej, na obszarze której emisja zanieczyszczeń gazowych jest, było nie było, największa i wreszcie mam pytanie czy nie warto by poza wycieczką do Rybnika zacząć od przyjrzenia się ... od wycieczki tutaj niedaleko na ulicę Wita Stwosza 2 w Katowicach, albo zaproszenie ekspertów z Inspektoratu Ochrony Środowiska, po to żeby zapoznać się przynajmniej z *Raportem o stanie środowiska*... tutaj mam na myśli stan powietrza, wykonanym w roku 2018 za rok 2017 i obecnie opracowaną oceną jakości środowiska dla województwa śląskiego, bo przyznaję się szczerze, że ja nie miałem czasu w tak krótkim czasie zapoznania się wnikliwego z tymi dokumentami, a bez tego nie bardzo widzę jakieś możliwości pracy. Bardzo dziękuję !

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – odnosząc się do Pana wypowiedzi, pytania: dlaczego Rybnik ? *Rybnicka Rada Kobiet* odwiedziła nas, miała okazję przedstawić problem z jakim się boryka. Dlaczego wyjazd ? Nie traktuję tego jako wycieczki – absolutnie ! Traktuję to jako wizję lokalną, aby wysłuchać władarzy miasta, co zrobiono przez miesiące, lata, a czego nie zrobiono, że ten głos musiał przyjść do nas, do Sejmiku, wysłuchać i podejść do tematu jeżeli nie będziemy w stanie w tym – chyba się Państwo ze mną zgodzicie – pomóc. Co można, w jakim kierunku ewentualnie jeszcze pójść, aby następne miasta, np. Żywiec, do nas nie przyjechały ... Wodzisław Śląski, Ornontowice, inne miasta, Częstochowa również. Ja Państwu krótką informację na temat stanu zanieczyszczenia powietrza w województwie przedstawię, w bardzo telegraficznym skrócie. Te czerwone i czarne plamy na mapach są przerażające, dlatego traktuję to bardzo poważnie, [okazję] wysłuchania głosu, usłyszenia co zostało zrobione i na tyle ile nasza komisja będzie mogła wnioski złożyć i rekomendacje i zaproponować, złożyć na Zarząd, aby pomóc rozwiązać w części, w jakiej się spodziewają od nas mieszkańcy Rybnika i ten głos, który

woła do nas o pomoc. Stąd też jest tak szybko ten wyjazd już za trzy tygodnie. Jeszcze jesteśmy w tym ... powtarzam raz jeszcze, gdy przyjdzie kwiecień, maj wszyscy zapomnimy o problemie, znowu się pojawi we wrześniu, jak zaczynamy palić w instalacjach. Natomiast jeśli chodzi o raporty, to jest to m.in. ten punkt, który mówi nam o dbałości o edukację ekologiczną społeczeństwa. Szybciutko wyjaśniam. Na stronie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska jest przygotowana informacja dla mieszkańców, każdego mieszkańca w Polsce, dzielona na rejony i województwa, gdzie możemy nie sięgać po te raporty, które mają po 180 stron – dla Polski ma 480 stron – tam możemy na bieżąco i wstecz do bardzo odległych lat zobaczyć jak się zmieniał stan powietrza u nas w województwie. Więc klimat to rzeczywiście ogromny temat, który ... 21., tu absolutnie nie wymagam jako przewodnicząca aby Państwo zapoznali się z wszystkimi punktami, które są tutaj wymienione. 31 [marca] zamykamy pierwszy etap, a pierwszy etap jest to rozpoczęty w ubiegłą sesję Sejmiku, kiedy głos mieszkańców przyszedł do nas i zawołał o pomoc, więc to jest ten etap. Nie jest absolutnie etap, który zweryfikuje jakby naszą wiedzę, bo absolutnie nie śmiałybym tego od Państwa aż tak bardzo wymagać. Jest to rzeczywiście za dużo, będzie to bardzo stopniowo, będziemy przechodzić kolejno przez kolejne etapy, które będą zmierzały do tej transformacji w kierunku *zielonej gospodarki*, również wyjaśnienia co to jest *transformacja*. To nie będzie transformacja, która będzie dawała i dotowała, nie daj Boże, przemysł węglowy, wydobywczy. Transformacja będzie polegała na tym, o czym mówiła Pani Komisarz [Elisa] Ferreira na ostatniej konferencji, abyśmy mogli dać w zamian górnikom, hutnikom, to co już daliśmy w przeszłości, dać inne miejsca pracy – na tym będzie polegała ta transformacja w kierunku *zielonej gospodarki*. Ale te wszystkie elementy będą stopniowo wyznaczały etapy i te etapy będą miały nagłówek, tytuł, którym będziemy się zajmować. To miałam na myśli mówiąc o pierwszym etapie, nie wszystko to co znajdowało się na poprzednim slajdzie. Absolutnie nie !

- **radna Jadwiga Baczyńska** – ja mam dwie sprawy. Jedna to jest ten wyjazd do Rybnika. Proszę Państwa ! Zdaje się, że powinniśmy się do tego dobrze przygotować i mam pytanie czy jest możliwy dostęp do jakichś mapek, albo np. osi czasu z podanymi wartościami zanieczyszczeń powietrza ?...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – dysponujemy takimi, zaraz pokażę na jakich stronach internetowych – wszystko Państwu pokażę po wypowiedzi Państwa...
- **radna Jadwiga Baczyńska** – druga sprawa, bo ostatni z trzech punktów: badania, projekty i mamy wdrożenie. Są rzeczy, które nie wymagają dwóch pierwszych, ponieważ są zbadane i są projekty zrobione, tylko kwestia wdrożenia...

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – one są w zasięgu naszym, rozwiązania mamy w zasięgu naszych rąk, są takowe, ale na to nam odpowiedzą zaproszeni goście ze świata nauki, inżynierii, czy też ekonomii. Jeżeli macie Państwo jakiegokolwiek sugestie kogo należy wysłuchać, to jest miejsce tutaj żebyśmy ich wysłuchali...

- **radny Mirosław Mazur** – Pani Przewodnicząca ! Co do kreowania spotkań to myślę, że chętnie zaczęlibyśmy od naszego podwórka, to znaczy wysłuchalibyśmy jakiegoś podsumowania od Zarządu, Pana Marszałka w zakresie inicjatyw, które są już podjęte, czy będą podejmowane, bo przecież w budżecie tegorocznym takie przedsięwzięcia też są planowane. Co prawda jak pamiętam sesję budżetową to tych przedsięwzięć, z ubolewaniem stwierdzam, nie ma za dużo, tych środków też, ja przynajmniej czuję niedosyt tutaj w kontekście Rybnika, ale tutaj i pozostałej części województwa śląskiego, bo ten problem nie jest tylko w Rybniku, aczkolwiek faktycznie tam chyba jest największy jak idzie o województwo. Ale od czasu uchwalenia budżetu upłynęło sporo czasu i mam nadzieję, że w tym czasie się też coś podziało ze strony Zarządu Województwa i też byśmy z chęcią zaktualizowali tą wiedzę, która być może jest większa, tak jak wspomniałem, u Marszałka. Myślę, że też byłoby dobrze żeby ten punkt wnieść, chyba że on się kryje w tym w *kierunku zielonej gospodarki* i zapraszamy przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego...

- **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** –...przepraszam, że wpadnę w słowo, deklarujemy, że na 2 marca przy okazji tego drugiego posiedzenia prezentacja pewnie zielonej gospodarki, prezentacja pewnie tego co zostało zrobione, ale też jeżeli mogę Państwa prosić, bo pracujemy mam wrażenie razem, proszę Państwa o inicjatywy. Jeżeli takie są, to chętnie włączymy do tych działań, które już Zarząd Województwa zapoczątkował, dotyczące *zielonej gospodarki*. Państwo Radni, myślę że uczestniczyli, uczestniczyliśmy wszyscy w tym przedsięwzięciu, tak, że będzie okazja do rozmowy i prezentacji efektów, które będą bardziej znane po tych ostatnich dniach dyskusji, na komisji następnej, marcowej.

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – konferencja trwała jeszcze w pierwszym dniu, kiedy był *Śląski Festiwal Nauki*. W dniu dzisiejszym miał być Pan Marszałek z nami, ale wcześniej, kiedy ja ustalałam termin komisji, był już umówiony i pojechał do Toszka na spotkanie z mieszkańcami i ten czas się już skrócił. Być może odpowiedziałby na pytania, jeśli chodzi o finansowe sprawy właśnie – projekty, badania, wdrożenia, czyli na następną komisję mamy dwa wnioski – pierwsze to oczywiście zaproszenie Zarządu do przedstawienia jaką mamy perspektywę finansową, i drugie – powiemy jakie mamy spostrzeżenia po konferencji w *kierunku zielonej gospodarki*.

- **radny Mirosław Mazur** –...jeszcze tak à propos harmonogramu sprawdzam kiedy jest sesja w marcu, jest 16. Ja bym proponował, Pani Przewodnicząca, żeby się spotkać na komisjach w tygodniu przed sesją, a zatem patrząc na to byłaby sugestia żeby przesunąć, to z 2. może na 9. ?...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...moi Państwo ! Ja proponuję by w pierwszym półroczu posiedzenia komisji odbywały się dwa razy w miesiącu, albo będzie to sesja wyjazdowa i posiedzenie, z uwagi na to, że mamy bardzo dużo tematów na początek do omówienia. To są kluczowe tematy w tej chwili dla województwa śląskiego, które również będą powiązane z Komisją Środowiska i Gospodarki Wodnej. Będziemy działać w bardzo równoległych działaniach, a jak widzicie jesteśmy na samym początku tej drogi, czyli wytyczamy dopiero teraz ten plan naszej pracy i moja propozycja jest dwa razy w miesiącu. Uważam, że dwie godziny, jak będzie o czym rozmawiać i podejmować decyzje, bo jest nas 10 osób, każdy z nas niech złoży dwa wnioski, jest to bardzo dużo pracy. Co Państwo na to ?
- **radna Jadwiga Baczyńska** – mi odpowiada jeden termin i drugi. Propozycja aby spotykać się pod koniec dnia, bo jeśli spotkamy się w środku dnia ... każdy z nas gdzieś tam pracuje, w sensie 13⁰⁰, 14⁰⁰...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – czy Państwo są jednego zdania ? ... 14⁰⁰ ? Na ten moment, na ten początek naszych obrad, wymiany pewnych spostrzeżeń, wątpliwości, wniosków, sugestii ... Proponuję przejść do kolejnego punktu...

4. Wystąpienie przedstawicielki *Rybnickiej Rady Kobiet*:

- **Pani Aleksandra Zając** – dzień dobry ! Nazywam się Aleksandra Zając, jestem Wiceprzewodniczącą *Rybnickiej Rady Kobiet*. Przed wszystkim dziękujemy, że Państwo tak szybko zareagowaliście na naszą prośbę, że możemy tu być i opowiedzieć na czym nam tak bardzo zależy. Przyjechaliśmy tutaj z konkretnym postulatem, ale zanim ten postulat przedstawimy ja chciałabym Państwa wprowadzić w naszą rybnicką rzeczywistość. Pewnie niektóre rzeczy, które będę mówić, to Państwo wiedzą, znają, a my to mamy na co dzień. Rybnik jest drugim najbardziej zanieczyszczonym miastem w Polsce, to Państwo wiecie i niestety stan tego powietrza w Rybniku bardzo mocno wpływa na nasze zdrowie, można powiedzieć paraliżuje nasze życie, w sensie pełnym. Nie możemy korzystać z czystego powietrza, żyć swobodnie i robić tego wszystkiego co moglibyśmy robić, gdyby to powietrze było w porządku. Przyczyną tego zanieczyszczenia, też pewnie Państwo z tego zdajecie sobie

sprawę, w głównej mierze jest niska emisja i tutaj ta niska emisja odpowiada w 50 % za emisję pyłów PM 10 i aż w 84 % za emisję rakotwórczego benzo(α)pirenu. Gdybym mogła to Państwu przedstawić w taki bardziej obrazowy sposób, to tak jakby osoba niepaląca codziennie wypalała 16 papierosów – my w Rybniku wdychamy taką ilość substancji trujących, tak, że obojętnie czy ktoś pali, czy nie, to jest narażony na takie zanieczyszczenie organizmu. Polskie prawo przewiduje, że 35 dni w roku może być takich, w których przekroczone będą normy zanieczyszczenia powietrza. My w Rybniku takich dni mamy około 100 i często są to dni nie wybrane w roku, tylko one *lecą* pod rząd – jest to 100 i więcej – i w tych dniach nie są normy przekroczone o kilkadziesiąt procent, one są przekroczone o kilkaset, a bywa że nawet o kilka tysięcy. Takie normy po 3000 z kawałkiem to są co prawda pojedyncze dni, ale nie takie rzadkie jakby się wydawało, tak, że niestety żyjemy z tym problemem na co dzień. Przez cały sezon grzewczy codziennie otrzymujemy bardzo dużą dawkę trucizny, którą wdychamy. No i to są fakty. To teraz jak te fakty się przekładają na nasze codzienne życie ? I tak się zastanawialiśmy o czym tu Państwu opowiedzieć – w naszej *Radzie Kobiet* jest Pani dr Katarzyna Musioł, jest ordynatorką oddziału dziecięcego w szpitalu rybnickim i skorzystałam, za jej pozwoleniem oczywiście, z jej prezentacji, która została przedstawiona również na komisji w Rybniku i w czasie obrad Rady Miasta. Ona tam przedstawiła realną sytuację jaką mamy w tym oddziale pediatrycznym. Jej wypowiedź zaczynała się od słów: *dzieci w Rybniku umierają od smogu*. Smog – będziemy używać tak kolokwialnie – ale wiemy, że to tak nie do końca jest – smog w sensie zanieczyszczonego powietrza. To silnie zanieczyszczone powietrze najbardziej wpływa na dzieci, ponieważ mają najmniej wykształcone te odporności, które nabywają z wiekiem. Dzieci z Rybnika częściej niż w innych częściach Śląska chorują na guzy mózgu – z całego Śląska największa częstość nowotworów centralnego układu nerwowego występuje właśnie u dzieci z Rybnika, Jastrzębia, czy Raciborza. Badania przeprowadzała osobiście, to są jej badania, że jest bardzo istotna korelacja między wskaźnikiem właśnie zachorowań na raka mózgu a stężeniem pyłów. Przykład nieodległy, to jest przykład z zeszłego tygodnia, czy miesiąca, nie pamiętam dokładnie, w rybnickim szpitalu przyjęto dwójkę dzieci z czterocentymetrowymi guzami mózgu. W zeszłym tygodniu – i to już jest na pewno – jeden z chłopców zmarł. Na OIOM trafiła dwumiesięczna dziewczynka z rozpoznaną białaczką limfoblastyczną i jednocześnie dwumiesięczne duszące się dziecko – duszące, bo nie mogło oddychać i tutaj wchodzi nam na arenę wirus, który jest związany z zanieczyszczeniami. Ten wirus się fachowo nazywa RSV wirusem i on powoduje zapalenie oskrzelików i duszności. Niemowlęta, które chorują na tego wirusa, nie potrafią oddychać, duszą się, muszą trafić pod odpowiednią maszynę. W zeszłym roku z tym wirusem w Rybniku hospitalizowano 160 dzieci i to są maleńkie dzieci. Takie szersze badania pokazują na to, że jak jest 100 dzieci z katarą, to 16 z tych dzieci ten katar ma

z powodu smogu, 16 na 100 kaszel ma z powodu smogu. W Rybniku jest czterokrotnie więcej dzieci chorych na astmę, to chyba już jest widoczna ta korelacja z powodu zanieczyszczenia powietrza. I oprócz tych takich drastycznych przykładów chorobowych, skrajnych już, które powodują nawet zgon, to są jeszcze te, można powiedzieć, troszkę łżejsze, ale niestety pewnie mocno wpływające na jakość życia naszych dzieci, zresztą na życie dorosłych również, czyli depresje. Dzieci, które oddychają zanieczyszczonym powietrzem, mają większy stopień niepokoju, problemy z pamięcią, z koncentracją, trudności z kontrolą emocji, gorsze kompetencje społeczne, częściej rozpoznawane choroby ze spectrum autyzmu. Ja jestem nauczycielem, pracuję w szkole i uczę cały przekrój młodzieży od szkoły podstawowej do liceum i naprawdę proszę Państwa, to się da zauważyć. Nie trzeba być badaczem, nie trzeba być lekarzem, ten stan naszych dzieci jest inny niż takiej grupy, którą moglibyśmy zobaczyć, nie wiem, dzieci żyjących na Mazurach. Te wszystkie depresje, te niepokoje, to jest bardzo mocno w szkole widoczne. To zanieczyszczone powietrze szkodzi nie tylko dzieciom już urodzonym, ale także matkom, które są w ciąży. Ostatnio mieliśmy taki straszny przykład, Pani Doktor podzieliła się tym przykładem śmierci tego maluszka na guza mózgu i któryś z *mądrych* hejterów: *jak dwumiesięczne dziecko już z powodu smogu mogło zachorować na guza mózgu ?* To nie dwumiesięczne dziecko, to jest proces. Matka żyła w tym powietrzu zanim zaszła w ciążę i będąc w ciąży, więc realnie to zanieczyszczone powietrze miało wpływ później na stan dziecka. Te drobinki, które są w smogu – ja nie jestem ekspertem, więc będę mówić tak jak wszyscy – to są naprawdę bardzo małe substancje, one się przyklejają do tych pyłów wszystkich i jak robiono badania i zamykano dorosłe osoby w pomieszczeniu z zanieczyszczonym powietrzem, to w ciągu 5 minut te chorobotwórcze cząstki trafiały do wszystkich części naszego organizmu – i tak samo tu, przez łożysko do płodu i wpływa to oczywiście na pewną liczbę poronień, to już są liczby dokładne i dzieci wcześniej urodzone, urodzone z niską masą, mniejszym obwodem główki, niższą inteligencją i oczywiście słabą odpornością na choroby górnych dróg oddechowych. To zanieczyszczenie powietrza wpływa też oczywiście na stan zdrowia nas dorosłych, czyli np. według badań GUS województwo śląskie jest jednym z trzech województw z największą umieralnością dorosłych na choroby sercowo-naczyniowe. Myślę, że tych drastycznych opisów to by już chyba wystarczyło. Na ile jesteśmy zagrożeni tym zanieczyszczonym powietrzem to już chyba teraz Państwo są sobie w stanie wyobrazić, nie mówiąc o tym, że my po prostu w okresie grzewczym jesteśmy zamknięci w domach, nasze dzieci są zamknięte w domach. Nie ma sensu wychodzić. Pani Doktor zakończyła swoją prezentację tym jak się zabezpieczyć: maski, kiedy wracamy do domu najlepiej byłoby się umyć, oczyścić drogi oddechowe. To jest tak jakbyśmy żyli teraz w zamkniętym Wuhan żeby się nie zarazić.

- **Pani Klaudyna Jachiewicz-Szewczyk, Rybnicka Rada Kobiet** – ja chciałabym tutaj dodać, jestem mamą trójki dzieci i od dwóch lat ubieramy maski. Jak jest mocno zanieczyszczone chodzimy w tych maskach, staram się dzieciom to wytłumaczyć. Są w takim wieku, że można im to wytłumaczyć, bo jeszcze jak były malutkie to ściągały te maski i zauważyliśmy z mężem, że dzieci rzadziej chorują na katar, na kaszel. U najmłodszego praktycznie co zimę mieliśmy pobyt w szpitalu, a teraz jest trochę lepiej, ale też odkąd nasza świadomość jest też większa w tym zakresie jeżeli chodzi o zanieczyszczenie powietrza, to nie pozwalamy dzieciom wychodzić. Myśmy z racji takiego dokumentu, który będzie kręcony na przełomie lutego i marca w Rybniku przez francuskiego naukowca, dostaliśmy czujnik, który ma mierzyć właśnie te pyły i ja codziennie dwa razy w ciągu dnia robię pomiar i chciałam Państwu pokazać tylko, że mieliśmy od listopada 14 razy sytuację taką – pokażę tutaj zrzut ekranu – poziom pyłu PM 2,5 – 999, brakło skali, czujnik *zaczął świrować* i jak wysłałam te dane do Francji to powiedzieli, że musimy ten pomiar jeszcze raz zrobić, bo coś jest nie tak z urządzeniem, ale zrobiliśmy pomiary jeszcze raz i wyszło to samo. I tak było 14 razy od listopada ! To powietrze, to już nie chodzi o to, że to czuć, ale to widać. Dzieci już po prostu na sali gimnastycznej widzą, że od pewnego poziomu jest taka mgła na sali, ale oprócz tego, że ćwiczą na sali, to są też szkoły sportowe, gdzie te dzieci muszą mieć treningi na zewnątrz, a to jest właściwie zabójcze...

- **Pani Aleksandra Zając, Wiceprzewodnicząca Rybnickiej Rady Kobiet** – ...chłopcy grają w piłkę przy właśnie takich stężeniach na *świeżym powietrzu* ... Przepraszam *świeżym powietrzu*, tak ? ... Tak reasumując jako *Rybnicka Rada Kobiet* przyjechaliśmy tutaj z takim apelem do Państwa, by może podjąć pewne działania, które zmieniłyby sytuację na tyle żeby Rybnik i rybniczanie mogli żyć normalnie. Przyjechał z nami Pan Zbigniew Kuczma. Pan jest przedstawicielem *Rybnickiego Alarmu Smogowego*, a jednocześnie my jako *Rybnicka Rada Kobiet* jakiś czas temu wystąpiłyśmy z inicjatywą utworzenia *obywatelskiego sztabu kryzysowego* i właśnie *Rybnicki Alarm Smogowy* do tego sztabu kryzysowego się dołączył i to teraz jest moment na ten konkretny postulat, który do Państwa mamy. Pan Zdzisław go przedstawi...

- **Pan Zdzisław Kuczma, Stowarzyszenie Rybnicki Alarm Smogowy** – dziękuję bardzo ! Pani Przewodnicząca ! Szanowni Państwo ! Tak jak koleżanka wspomniała ja reprezentuję Stowarzyszenie *Rybnicki Alarm Smogowy*. My zajmujemy się prawie wyłącznie podejmowaniem działań prawnych na różnych poziomach w związku ze złą jakością powietrza w Rybniku. To są sądy administracyjne, powszechne, a ostatnio jesteśmy w Sądzie Najwyższym z powództwem przeciwko państwu polskiemu o zadośćuczynienie za życie w smogu, kolokwialnie ujmując, w Rybniku. To takie króciutkie wprowadzenie jeżeli chodzi o to z czym my tutaj przyjechaliśmy. Przyjechaliśmy z niczym

innym jak z propozycją ulżenia nam – dzieciom, dorosłym, chorym, zdrowym ... jeszcze – chcemy przedstawić konkretny postulat. Oczywiście mamy też takie bardzo ogólne postulaty, ale tylko o nich wspomnę, dlatego że one są poza Państwa kompetencjami, ponieważ uważamy, że np. istnienie takiej sytuacji prawnej, że ktoś kto ma obok domu rurę z gazem, albo ciepłociąg, nie ma obowiązku się do niej przyłączyć, to jest jakieś nieporozumienie. To jest po pierwsze ! Po drugie – nie zlikwidujemy smogu w żadnym mieście w Polsce, ani w Rybniku, jeżeli nie wprowadzimy zakazu spalania węgla w domowych kotłowniach, co do tego nie ma żadnych wątpliwości. Do tego co Pan powiedział do *Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego*, to on nawiązuje do dokumentu, który mam przed sobą i który nazywa się *uchwałą antysmogowa*, potocznie. Otóż, proszę Państwa, co do tego jakie są przyczyny smogu i jak je zwalczać, to my uważamy, że dyskusja już się zakończyła, dlatego że wszelkie informacje na ten temat zostały przedstawione i spisane właśnie tutaj w Sejmiku Województwa Śląskiego, najpierw przez Zarząd i odpowiednią firmę, a potem Sejmik Województwa Śląskiego uchwalił *uchwałę antysmogową*. W uzasadnieniu do niej znajdziecie Państwo wszystkie informacje na temat przyczyn smogu i jak go zwalczać. Otóż z tego uzasadnienia wynika, że jedynym działaniem w zasadzie, które może się przyczynić do poprawy jakości powietrza jest likwidacja *kopciuchów*, czyli niskowydajnych, wysokoemisyjnych kotłów węglowych, tych przestarzałych. W związku z tym nie ma innej drogi osiągnięcia poziomów dopuszczalnych [zanieczyszczenia] powietrza jak likwidacja *kopciuchów* – likwidacja w określonym czasie na podstawie właśnie tej *uchwały antysmogowej*. Zgodnie z przepisami *prawa ochrony środowiska* taka uchwała jest podejmowana przez Sejmik Województwa Śląskiego, a zatem może być również przez Sejmik Województwa Śląskiego zmieniona. Odwołam się teraz do konkretnych zapisów tej uchwały – np. od 1 stycznia 2022 roku jeśli ktoś w dacie wejścia w życie tej uchwały eksploatował kocioł, który miał 10 lat i więcej, albo nie miał tabliczki znamionowej, to musi go wymienić do 1 stycznia 2022 roku, ale osoba, która w dacie wejścia w życie *uchwały antysmogowej*, czyli 1 września 2017 roku, miała kocioł, który miał tylko 10 lat, to jeszcze może go eksploatować przez 2 lata. Jeśli ktoś miał jeszcze młodszy kocioł, to może go eksploatować do końca 2025 roku. W naszej ocenie nie ma żadnego, ale to żadnego uzasadnienia do istnienia tych zapisów. *Kopciuch* jest *kopciuchem* niezależnie od tego czy ma 10 lat i jeden miesiąc, czy ma 10 lat, czy ma 5, czy ma 6 i nie ma żadnego uzasadnienia do tego żebyśmy byli truci jeszcze do 1 stycznia 2026 roku, bo nie ma to żadnego uzasadnienia. Mamy program *Czyste powietrze*, mamy ulgę termomodernizacyjną, rząd zapowiada, że innych dotacji już nie będzie, więc jaki jest powód żeby właściciele *kopciuchów*, których 1 września 2017 roku wiek ich był 10 lat, mogli jeszcze je eksploatować i zatruwać nam tu wszystkim życie jeszcze do końca 2025 roku ? Nie ma takiego powodu. No chyba nie zakładamy, że 1 września 2017 roku właściciel takiego

kotła zaczął nagle oszczędzać pieniądze, odkładać i będzie wymieniał w 2025. W związku z tym apelujemy do Państwa i to nie jest pierwszy apel, ponieważ my jako stowarzyszenie złożyliśmy petycję do Zarządu Województwa Śląskiego w marcu 2018 roku, później taką petycję, czy uchwałę złożyła Rada Miasta Rybnika – to było w 2019 roku. Te postulaty nie zostały uwzględnione, więc my postulujemy do Państwa komisji o podjęcie takiej inicjatywy i zarekomendowanie Zarządowi Województwa aby czas eksploatacji *kopciuchów* wymienionych w *uchwale antysmogowej*, kotłów z podajnikiem 3 i 4 klasy, zakończył się 1 stycznia 2023 roku. Nie żadnego uzasadnienia żeby trwało to dłużej. Pieniądze są dostępne dla wszystkich w tym samym zakresie – program *Czyste powietrze*, ulga termomodernizacyjna – nie ma nic innego i nie będzie. Taki jest nasz postulat, inaczej będziemy się truć dalej w Rybniku i nie tylko w Rybniku. Dziękuję bardzo !

- **Pani Aleksandra Zając, Wiceprzewodnicząca Rybnickiej Rady Kobiet** – dziękujemy ! Z naszej strony to wszystko !

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – dziękujemy Państwu za Państwa wystąpienie, bardzo obrazowe, przekonywujące ... znamy sytuację jaka jest w Rybniku, jaka jest tego przyczyna. Moje podsumowanie jest takie: *ludzie ludziom zgotowali ten los*. To Państwa sąsiad zgotował los swojemu sąsiadowi, natomiast odnosząc się do całej sytuacji, którą Państwo przedstawili, ona jest drastyczna w skali kraju i w skali innych miast. Zapoznałam się z wieloma raportami związanymi z niską emisją – 2017 rok ... przekroczenia były w tysiące ... w wyniku spalania paliw kopalnych i instalacji do tego nieprzystosowanych. Słowa może mocne: *ludzie ludziom zgotowali ten los*, ale taka jest prawda, natomiast jeśli pozwolicie Państwo jeszcze odniosę się do *uchwały antysmogowej*. Nad uchwałą antysmogową pracowały trzy zespoły: edukacyjny, prawny i ta naukowa grupa, która odpowiadała za to co będzie zapisane w *uchwale antysmogowej*. W 2017 roku, kiedy uchwała antysmogowa weszła w życie, to wyglądało to m.in. tak ... 2016, 2017 – to są dokładnie zrzuty ekranu z Wojewódzkiej Stacji Ochrony Środowiska, m.in. w Rybniku. Slajd u samego dołu prezentuje nam 2016 rok, następnie idąc do góry 2017, 2018, 2019 ... i wartości też są podane na miesiąc styczeń, specjalnie je podświetliłam...

- **radny Mirosław Mazur** – wygląda, że za trzy lata się nie zmieniło nic ... jak to u Państwa wygląda, tak zapytam, bo ja na szczęście nie żyję w najgorszym miejscu województwa śląskiego, ale z przerażeniem patrzę na to, że kwestia palenia czymkolwiek, nie tylko węglem, ale czymkolwiek w piecach, to nie jest kwestia związana z ekonomią. Znam ludzi i to nie jest kwestia, że oni nie mają pieniędzy na wymianę pieca. Może powierzchownie to oceniam, ale jeśli ktoś zmienia samochód dość często to są to pieniądze znacznie większe niż zakup

nowego kotła, czy ocieplenia domu. Jak to wygląda u Państwa, w miejscu gdzie jest najgorzej ? Ta świadomość przecież to nie jest kwestia ... jak się wjeżdża autostradą A1 od naszych południowych sąsiadów to to widać, można z zamkniętymi oczami jechać i jak się przejeżdża granice, to czuć gdzie się wjeżdża...

- **Pani Klaudyna Jachiewicz-Szewczyk, Rybnicka Rada Kobiet** – ja mogę powiedzieć, ja odziedziczyłam dom po dziadkach, stary dom, lata siedemdziesiąte. Wprowadziliśmy się z mężem, z Krakowa, do tego domu 7 lat temu i też paliliśmy węglem – dziadek miał deputat, był muł i węgiel, ale to trwało chyba tylko pół roku, bo ja byłam wtedy w 9. miesiącu ciąży, powiedziałam, że sobie tego nie wyobrażam żeby rzucać węgiel jeszcze w takim stanie, bo wtedy w mojej głowie nie było jeszcze tej świadomości o tym, że to może nam tak szkodzić. Było tylko to, że jest brudno w domu, że to jest ciężka praca itd. To dopiero przyszło z czasem jak zaczęliśmy o tym czytać, jak się nasze zdrowie też pogorszyło. Ja też sama przeszłam udar i lekarze stwierdzili, że prawdopodobnie przyczyną jest smog, bo żadnych innych przyczyn nie znaleźli. W każdym razie my postanowiliśmy z mężem oszczędzać, nie pozwalaliśmy sobie z mężem ani na wyjazdy z dziećmi, ani na wakacje, zakup nowego samochodu, odłożyliśmy i kupiliśmy pompę ciepła, natomiast sąsiedzi obok z nas – to są koleżanki z dzieciństwa, koledzy – postanowili inaczej. To jest tak jak Pan mówi, kwestia priorytetów – przynajmniej na mojej ulicy, w mojej dzielnicy to są ludzie, którzy wybrali zupełnie coś innego...

- **radny Mirosław Mazur** –...może daliście przyzwolenie na to ?...

- **Pani Klaudyna Jachiewicz-Szewczyk, Rybnicka Rada Kobiet** – no nie ! Ja walczę z tym od samego początku. To były grzeczne wizyty u sąsiadów, których znam od lat, z prośbą by nie palili śmieci, bo to jest też kwestia taka, że się pali śmieci. Na początku były jeszcze takie łagodne komentarze, że nas też nie stać, że wam się dobrze gada, teraz to już jest tak, że jesteśmy właściwie wrogami. Ostatnie usłyszeliśmy takie słowa w swoim kierunku, że powinniśmy wracać czym prędzej do tego Krakowa, bo tu zawsze tak było i nikomu to nie przeszkadza tylko nam. Jest naprawdę trudno, daliśmy sobie taki *deadline* - dwa lata – a może uda się rzeczywiście coś zmienić prawnie, może w mentalności tych ludzi ? A jeżeli nie, no to niestety musimy się wyprowadzić dla dobra naszych dzieci i nas samych ... To nie jest tak, że my jesteśmy pojedynczymi egzemplarzami, które się podjęły walki. Jest na szczęście bardzo dużo osób, najczęściej młodszych, które dostrzegają zaczynają problem, bo tak jak mówię, nie byliśmy świadomi tego jak jest. Tego się też człowiek uczy, więc już ta świadomość jest o wiele, wiele większa i bardzo wielu mieszkańców Rybnika chce działać, które miałyby spowodować, że powietrze byłoby czystsze, ale my widzimy tylko jeden sposób – przymus, bo to jest tak jak z kanalizacją było...

- **radny Rafał Porc** – pytanie dlaczego sąsiad sąsiadowi to robi? Bo może !

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – każdy z Państwa może wejść na internet i odczytać co się dzieje, nawet teraz w tym miejscu, gdzie jest stacja pomiarowa w Katowicach. Rybnik – 2016 rok, styczeń – 100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2017, styczeń, mamy 143 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ – to są średnie dla jednego miesiąca. W momencie kiedy wchodzi *uchwała antysmogowa*, która zakazuje spalania mułów i flotów w 2019 – styczeń 2018 to jest 56 $\mu\text{g}/\text{m}^3$... jeszcze jest bardzo ważna temperatura otoczenia, bo o tym wszyscy zapominają, my, naukowcy, na to Państwu zwracamy uwagę – jest istotna temperatura, wilgotność otoczenia. Jeśli temperatura spada, automatycznie spada niska emisja...

- **radny Mirosław Mazur** –...to nie znaczy, że emisja jest mniejsza...

- **Pan Zdzisław Kuczma, Stowarzyszenie Rybnicki Alarm Smogowy** – ...przepraszam, jeśli można, Pani Przewodnicząca. Gdzieś trzy tygodnie temu mamy taką sytuację, mamy Kraków, gdzie obowiązują bardzo restrykcyjne zapisy *uchwały antysmogowej*, gdzie nie można węgla spalić i była taka sytuacja że wiatr był od zachodu i doszło do takiej sytuacji – na Śląsku było wszędzie *zielono*, a w Krakowie *pomarańczowo*, tak, że wprowadzanie jakichś takich punktowych zakazów spalania węgla to nic nie da, to musi być ogólny zapis.

- **radny Andrzej Molin** – ja mam zamontowany na domu czujnik, w którym jest na bieżąco pomiar czystości powietrza. Muszę Państwu powiedzieć, że w Wiśle wcale lepiej nie jest. Rybnik jest tutaj w miejscu wyjątkowym, prawie zawsze najwyższe [stężenia]. ... ale ten rok jest niesamowity, właśnie spojrzałem na pomiar w Rybniku, jest dzisiaj bardzo dobre powietrze, w Wiśle jest rewelacyjne, więc to nie jest kwestia, że niska emisja jest zdecydowanie niższa, są takie warunki atmosferyczne, które powodują, że stężenia są niższe na wielu obszarach w tym roku, więc dane notowane w danym roku mogą nas bardzo mylić, to co Pani Przewodnicząca mówiła, że w tym roku kiedy weszła *uchwała antysmogowa* tak bardzo obniżył się poziom ... Można dyskutować, wszystko zależy od warunków...

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...zobaczcie Państwo ! godzina 22⁰⁰ wczoraj, 2 luty, przygotowywałam tą prezentację, ściągnęłam Kraków i Rybnik. Dlatego Rybnik, że dzisiaj Państwo tutaj jesteście. Około 20⁰⁰ mieliśmy tylko niecałe 50 μg pyłów, ale o 21⁰⁰ mamy 110. Około 22⁰⁰ zaczęło padać i nagle [deszcz ?] *wyłączył kopciuchy*. O tej godzinie pył PM 10 około 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

- **Pani Aleksandra Zając, Wiceprzewodnicząca Rybnickiej Rady Kobiet** – my tutaj postrzegamy to co Pan mówił o przyłączeniach do istniejących już sieci – to jest też w Rybniku sytuacja taka tragicomiczna, gdzie ja mieszkam na ulicy, gdzie gaz jest od 20 lat, w całości zresztą w Boguszowicach, dzielnicy Rybnika, gaz jest od 20 lat – na domu jest skrzynka z gazem, a z komina leci czarny dym, bo górnik ma deputat...

- **radny Mirosław Mazur** – znam przypadek gminy, niestety Rafał naszej, gdzie budynek, Urząd Miejski był przyłączony do sieci ciepłowniczej i prezydent wpadł na pomysł żeby zrobić modernizację kotłowni na gazową. Gazowa, wiadomo, jest mniej szkodliwa, ale w sytuacji kiedy się odcina od sieci ciepłowniczej...

- **radna Jadwiga Baczyńska** – ja tu słucham wszystkich Państwa – Państwo tutaj mówicie o zanieczyszczeniach wynikających z tego, że ludzie potrzebują mieć w domu ciepło i ja się zastanawiam jak to zrobić żeby z tą samą temperaturą w domu emitować mniej zanieczyszczeń. I to co już wcześniej rozmawialiśmy z Panią Profesor na konferencji, najprostszy sposób na to jest docieplić domy żeby nie trzeba było tak dużo spalać. Żeby to dobrze zrobić to potrzebne jest dobre wykonawstwo budowlane i tu chodziłoby o dopisanie postulatu *treningi i certyfikaty dla firm budowlanych, które wykonują termomodernizację*, bo jeśli modernizację styropianem wykona się źle, to ona nic nie da, ona może nawet pogorszyć stan budynku. Moją propozycją jest aby iść w tym kierunku, w którym większość spółdzielni mieszkaniowych np. idzie, czyli poprawiamy zewnętrzną powłokę budynku poprzez izolację termiczną, poprzez wymianę okien, ale w sposób szczelny, bez *mostków termicznych*. To są oczywiste rzeczy dla ludzi, którzy zajmują się termomodernizacją, ale czasami mieszkańcy sami wykonują termomodernizację z jednej strony, nie ze wszystkich, i myślą, że to poprawi sytuację. To musi naprawdę być bardzo dobrze zrobione. Jeśli chodzi o palenie śmieciami, to proponuję wdrożyć taką metodę, która jest na Śląsku dostępna, czyli latające drony, które mierzą to co wychodzi z kominów. Pewnie będzie jakiś bunt, bo ludzie chcą mieć wolność, ale jest to jakaś metoda, która pozwala na to żeby w przypadku namierzenia tego stężenia przez drona powiadomić straż miejską. Straż miejska ma wtedy prawo przyjść, sprawdzić co jest w piecu palone i nałożyć mandat...

- **Pani Klaudyna Jachiewicz-Szewczyk, Rybnicka Rada Kobiet** – mój sąsiad się nawet chwali tym i któregoś dnia mój mąż nie wytrzymał i zadzwonił, chyba po raz dziesiąty, po straż miejską. Powiedział, że my mamy dowód na to, bo mąż go nagrał, że pali śmieciami, proszę przyjechać i zrobić analizę, pobrać próbki z tego kotła. Długa dyskusja była z panem ze straży miejskiej, najpierw przez telefon...

- **radna Jadwiga Baczyńska** –... i teraz tak ! Jeśli zmniejszy zapotrzebowanie na ciepło poprzez termomodernizację, to nawet te osoby, które mają starego typu piece węglowe, tego węgla spalą mniej. Druga rzecz to są nowego typu piece węglowe ... bo i teraz mogą być produkowane takie, które emitują zanieczyszczenia...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –... Pani Radna ! Nie mogą ! Z dniem 1 września 2017 roku nie można już kupić, ani wyprodukować ani jednego *kopciucha*. Jeżeli ktoś to robi, łamie prawo i musi być poddany karze. Wszystkie piece od 1 września 2017 roku zgodnie z *uchwałą antysmogową*, które wchodzi na rynek muszą być piątej klasy z *ecodesignem*...
- **radna Jadwiga Baczyńska** – my mówimy o sytuacji, która była przed 2017, jeśli ktoś zakupił w ostatnim dziesięcioleciu, to jeszcze miał szansę kupić ten niezgodny...
- **radny Mirosław Mazur** –...nie musiał zakupywać, bo go miał w domu i palił w takim jaki miał...
- **radny Rafał Porc** –...Państwo uważają, że przyzwolenie na ten długi okres czasu [użytkowania] jest zbyt długie....

Pan Zdzisław Kuczma, Stowarzyszenie Rybnicki Alarm Smogowy – ...przepraszam ! Ja bym chciał na koniec, tu przepraszam, że się wtrączę Pani Przewodnicząca, żeby Pani jednak odpowiedziała czy Pani się zgadza z naszym postulatem, czy nie ?

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – Szanowni Państwo ! Zamknijmy ten taki etap naszego przekomarzania się, niech Pani dokończy punkt, Pani Radna, który Pani ma, ale bardzo bym prosiła żebyśmy nie wchodzili w dyskusję. Są to postulaty, wnioski i my je przyjmujemy...
- **radna Jadwiga Baczyńska** –...budynki, które wymagają dużego zapotrzebowania na ciepło, bo np. są zabytkowe i nie można ich docieplić, wtedy powinniśmy stworzyć taki program, który pozwoli na dofinansowanie innych źródeł ciepła w tych budynkach. Inna rzecz – w Anglii np. stare samochody – właściciele płacą wysokie podatki, a od samochodów, które emitują mało zanieczyszczeń mogą nie płacić w ogóle. Ja bym poszła w tą stronę bardziej, niż w stronę zakazów...
- **radny Zbigniew Przedpełski** – Szanowna Pani Przewodnicząca ! Szanowna Pani Marszałek ! Szanowni Państwo Radni ! Szanowni Państwo ! Do Państwa się głównie zwracam ... Nie sposób polemizować z samymi badaniami, ja nie

wiem jaka była metodologia, nie sposób się do tego ustosunkować, natomiast z samym faktem, że zanieczyszczenia powietrza są szkodliwe, ja z tym faktem polemizował nie będę, nie zamierzam, ale na Boga, sami Państwo lokalnie spowodowaliście sobie ten los. Ja bardzo chętnie się spotkam, Pani Przewodnicząca, z radnymi Miasta Rybnika i to wtedy szerzej uzasadnię, ale przepraszam bardzo, jeżeli przekroczone są, i to tak znacznie, zanieczyszczenia pyłem PM 2,5 proszę Państwa, nie jest to bynajmniej z odpowiedzialnego za wszystko węgla, który emituje raczej gorsze frakcje pyłowe. To przede wszystkim efekt spalania biomasy, jak możemy zgadywać albo zupełnie czegoś innego niż biomasa, ale wskazuje to m.in. na to, że w Rybniku pali się wszystkim. I z całym szacunkiem, ale proszę nie obciążać za to władz wojewódzkich. Też trochę ze zdziwieniem skonstatowałem, że dziękować Bogu, jednak w Rybniku mówi się po polsku, bo po ostatnim wystąpieniu miałem wrażenie, że tam jakieś odmiana śląskiego głównie obowiązuje...

- **radny Mirosław Mazur** –...Panie Radny ! Ale takie wycieczki...

- **radny Zbigniew Przedpelski** –...przepraszam, ale ja zdaje się Panu nie przeszkadzałem...

- **radny Mirosław Mazur** –...ale muszę reagować na takie wystąpienie. Niech Pan polityki w to nie miesza. Niech Pan da spokój z tą *opcją ukrytą*, itd., bo to jest żalosne...

- **radny Zbigniew Przedpelski** –...przepraszam bardzo ! Czy mogę skończyć Pani Przewodnicząca ?...

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – proszę kontynuować...

- **radny Zbigniew Przedpelski** – Szanowni Państwo ! Ja dowiedziałem się, że podobno nie tak dawno jeszcze w Rybniku smogu nie było. Jestem radnym wojewódzkim sześć lat i przez pierwsze pięć lat nie przypominam sobie żadnych interwencji z tamtej strony u władz wojewódzkich, także po uchwaleniu tej *uchwały antysmogowej*, która podobno jest zbyt łagodna. Ja chciałem przypomnieć tylko jedną rzecz, bo proszę Państwa, to w sumie jest nieistotne czym się pali, czy spala się węgiel ... no pewnie jeśli spala się gaz, to jest najczystszy rozwiązaniem, ale można także bez spalania paliw osiągać bardzo poważne efekty. Za 40 % spalania paliw kopalnych na obszarze Unii Europejskiej – tu są różne szacunki – ale za 40÷45% co najmniej jest odpowiedzialne ogrzewanie domów. I proszę Państwa ! W 2010 roku Parlament Europejski i Rada Europy wprowadzają dyrektywę w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, zobowiązującą poszczególne państwa członkowskie do wprowadzenia m.in. definicji *budynku o niemal zerowym zużyciu energii*,

zobowiązującą do radykalnego zmniejszenia zużycia energii na potrzeby ogrzewania w nowych budynkach poprzez wprowadzenie obowiązku, że od końca 2018 roku wszystkie budynki władz publicznych powinny być właśnie tymi budynkami o niemal zerowym zużyciu energii, a od końca 2021 roku, czyli już niebawem, tylko takie budynki mają powstawać w poszczególnych krajach. I proszę Państwa ! Wielu jest tutaj świadków, że ja byłbym ostatnim, który wychwalałby Niemców, ale fakty są takie, że w Niemczech np. co to jest ten *budynek o niemal zerowym zużyciu energii*, wprowadzono bardzo poważne obostrzenia liczbowe, jak zresztą w większości krajów Europy. Co dzieje się w Polsce ? Przez pięć lat trwają dyskusje, aż wreszcie 16 lipca 2015 roku w *Monitorze Polskim*, poz. 614, pojawia się uchwała nr 91 Rady Ministrów, podpisana przez Prezesa Rady Ministrów, Panią Ewę Kopacz. I co czytamy w załączniku do tej uchwały ? W krajowym planie mającym na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii, proszę Państwa, czytamy definicję...

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – ...a w jaki sposób ma to związek z naszą dzisiejszą komisją, Panie Radny ?...
- **radny Zbigniew Przedpełski** – ...wydaje mi się, że to jest oczywiste, że ładunek zanieczyszczeń emitowanych do powietrza jest wprost proporcjonalny, Pani Przewodnicząca, do ładunku zużywanych paliw. I definicja, która zostaje wprowadzona w tym krajowym planie jest taka, że budynki o niemal zerowym zużyciu energii w Polsce, są to budynki spełniające wymagania odnośnie izolacyjności zawarte w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych, którym powinny odpowiadać budynki. W ten sposób załatwiliśmy jakościową zmianę na obszarze Europy – załatwiliśmy w sposób niemal kosmetyczny. Tak, że, Szanowny Panie, ja bym był bardzo ostrożny z generowaniem wniosków, że *kopciuchy* są jedyną przyczyną takiej, a nie innej jakości powietrza. Przyczyn tej jakości powietrza jest wiele więcej. Dziękuję bardzo !
- **Pani Aleksandra Zając, Wiceprzewodnicząca Rybnickiej Rady Kobiet** – czy mogę odpowiedzieć ? ... Ja właśnie tutaj czytałam, że w 52 % niska emisja jest odpowiedzialna za emisję PM 10 i w 84 % za benzo(α)piren i teraz Pan tu mówił o metodologii badań. Ja bardzo w skrócie przeczytałam to co mówiła Pani dr Katarzyna Musioł, cała wypowiedź jest dostępna na nagraniu z posiedzenia z Rady Miasta Rybnika, ona tam przytacza nazwiska, skąd brała, ile osób było przebadanych. Tam to jest zrobione profesjonalnie, ja tu nie chciałam, bo trwało by to zbyt długo, już tu Państwa zamęczać. Jeżeli chodzi o język, w jakim wypowiadała się Pani Jolanta Jackiewicz, to dziwię się, że w Sejmiku Śląskim używanie języka śląskiego jakoś tak Pana oburzyło, albo uraziło. Emocje, jakie wówczas się pojawiły, myślę że były jak najbardziej na miejscu i chyba dzięki temu teraz tu z Państwem jesteśmy, tak ?

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – dziękuję ! Wobec tego zamykam tą część Państwa przedstawionych dzisiaj postulatów, ale jedno co chciałabym podsumować, merytorycznie – rozumiem, że po Państwa wystąpieniu jeden postulat jaki Państwo dzisiaj na komisję przedkładacie ... czy ja mogę liczyć na to, że dostanę to w formie pisemnej ? Chyba, że Państwo macie przygotowane dzisiaj ?
- **Pan Zdzisław Kuczma, Stowarzyszenie Rybnicki Alarm Smogowy** – w ciągu kilku dni możemy przesłać...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – to bardzo proszę o przesłanie, ponieważ musi zostać ślad, ja muszę zrozumieć Państwa, a czas, który tutaj spędziliśmy, wysłuchaliśmy i wciągnęliśmy się wszyscy w pewną dyskusję i każdy mógł powiedzieć to co uważa na ten temat...
- **Pan Zdzisław Kuczma, Stowarzyszenie Rybnicki Alarm Smogowy** – to nie musi być żadna petycja, tylko w formie pisemnej ten wniosek...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...i oczywiście podpisany kto się zwraca. Moi Państwo ! To, że się spotkaliśmy ma się zakończyć pewnym rozwiązaniem, jakiegokolwiek ono będzie, pomyślne, niepomyślne, neutralne, ono ma być zakończone. Następny punkt naszych obrad ... Możecie Państwo oczywiście z nami zostać, jeśli macie Państwo takie życzenie, taką wolę, lub możecie Państwo, że tak powiem, z nami się pożegnać.
- **Pani Aleksandra Zając, Wiceprzewodnicząca Rybnickiej Rady Kobiet** – dziękujemy za wysłuchanie !
- **Pan Zdzisław Kuczma, Stowarzyszenie Rybnicki Alarm Smogowy** – było nam bardzo miło, a jako ciekawostkę na koniec powiem, że jeden kocioł piątej klasy, ten, który można zastosować, emituje tyle zanieczyszczeń co 25 tys. kotłów gazowych, kondensacyjnych ... A jeszcze Pani odpowiem na temat jakości robót budowlanych. To nie dotyczy mieszkańców Rybnika, bo proszę Państwa w Rybniku jest około 18,5 tys. *kopciuchów*, a przez rok czasu obowiązywania programu *Czyste powietrze* złożono tylko 600 wniosków, więc o czym my rozmawiamy ? Leżą pieniądze, ale złe nawyki, przyzwyczajenia, zacofanie, wszystko to robi...
- **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** – Szanowni Państwo Radni ! Ja chciałam do Państwa jakby z podsumowaniem tego co Państwo powiedzieli, ponieważ na końcu to wy będziecie głosować nad ewentualną zmianą *uchwały antysmogowej*. Gdyby ona miała być

przegłosowana w takiej formie jak proponowali tutaj Państwo, ja myślę że może ona być nierealna do zrealizowania, a powiem Państwu dlaczego. Dlatego, że, po pierwsze, mamy dwa i pół roku obowiązywania *uchwały antysmogowej* i jak wynika z tego, że jak my monitorujemy to co robią gminy przez ostatnie lata, to mamy gminy, chyba jeszcze w 2018 roku połowa gmin nie podjęła jeszcze żadnych działań – żadnych, nic kompletnie. Wiecie Państwo, że na etapie tworzenia *uchwały antysmogowej* w 2017 roku były podejmowane kwestie nakazu podłączenia przez mieszkańców jeżeli blisko byłaby sieć ciepłownicza, czy sieć gazowa i mamy takie – chyba już wtedy na tamym etapie – i my teraz to potwierdziliśmy, są takie zapisy prawne, czy mamy właściwie taką opinię prawną, która mówi o tym, że jest to niezgodne z prawem. Musimy wszystkich traktować równo, więc nie możemy spełnić tego postulatu. Druga rzecz, to Państwo chcą zrobić – a ja mieszkam w takiej gminie, która jest troszkę dalej, która nie ma gazu, nie ma sieci ciepłowniczej, czyli rozumiem, że mamy zamknąć wszystkim tym Państwu możliwości ogrzewania się zimą tylko dlatego, że dla całego województwa spełnilibyśmy tutaj postulat Państwa, spowodowali, że zamykamy ... tam nie ma chyba naprawdę ani jednej nitki, bo ostatnio na byłam spotkaniu z Panem Burmistrzem, więc wiem, że dopiero planują, projektują taką sieć i wiele lat zajęło im to żeby porozmawiać z firmą PGNiG, w ogóle zaprojektować i zrobić, czyli może będą w 2035 gotowi. Czyli co zrobimy przez te kilka lat dla tych mieszkańców ? No to Państwo będziecie głosować co możemy zaproponować i dlatego powiem Państwu, że my podejmujemy takie działania i do wszystkich gmin, czekamy teraz, jeszcze spływają te odpowiedzi, my też zrobiliśmy takie podsumowanie jak oni się zapatrują na to żeby zmieniać zapisy *uchwały antysmogowej*. Część powiedziało, że jeszcze mamy liberalizować, czyli wydłużyć te terminy, część powiedziała, że te zapisy, które są, są dla nich do przyjęcia, bo oni je realizują i pozyskują środki, robią zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dodają swoje dotacje, swoje ulgi, więc jest to realizowane i chyba zdążą, a część, to jest kilka gmin, bodajże Sosnowiec, Rybnik i nie pamiętam teraz która jeszcze gmina, prosiły o to żeby mocno zaostrzyć. Więc my rozważamy – ja powiem Państwu tak jako Zarząd – zmianę, aktualizację *uchwały antysmogowej* z zastosowaniem wyłączeń, czyli jeżeli sobie życzą, nie wiem, Rybnik, Sosnowiec, czy jakieś inne miasto, jeśli tak sobie życzy, to my to zrobimy, tylko zapiszemy tam taką uwagę, że jeżeli będą jakiegokolwiek roszczenia cywilne co do tego, że ktoś sobie wymienił piec i zapłacił za niego 15 do 20 tys., a dzisiaj ktoś powie, że musi go wyrzucić na śmietnik, dlatego że musi się podłączyć do gazu, to rozumiem, że prezydent i rada miasta będą podejmowały i zabezpieczą w swoich budżetach odpowiednie środki, bo czy Państwo jako radni, wy będziecie głosować tą *uchwałę antysmogową*, tą zmienioną ewentualnie, czy na siebie weźmiecie taką odpowiedzialność, że ktoś dzisiaj złoży i powie, ale ja zebrałem, tak jak ta pani, oszczędzałem, odmawiałem sobie wszystkiego dla siebie i dzieci żeby ten kocioł, zmienić

- pompe ciepła, cokolwiek, a dzisiaj mi każecie to wszystko demontować i podpinąć się do sieci ciepłowniczej...
- **radny Rafał Porc** – ale to chyba o *kopciuchy* chodziło...
 - **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** –...ale tutaj było zakaz palenia. Dobrze zrozumiałam...
 - **radny Mirosław Mazur** –...ale jakiś horyzont czasowy musimy wyznaczyć, bo to jest kwestia taka, że jak Pani widzi, w wielu gminach ... to może nie jest kwestia samych gmin, ale ludzi, mentalności, pewnych zachowań. Nie zmieni się nic jeśli nie podejmiemy jakich radykalnych...
 - **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** –...ale co Pan zrobi z takimi gminami, przepraszam, że wpadnę w słowo, gdzie ukształtowanie terenu jest takie, że nigdy sieci ciepłowniczej, gazowej nie pociągniemy ? ... Ale zastanówmy się nad tym, nie karajmy ludzi za to, że mieszkają w takim miejscu, a nie w innym...
 - **radny Mirosław Mazur** –...ale ta komisja nie jest miejscem, gdzie my znajdziemy na to odpowiedź...
 - **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** – Szanowni Państwo ! My jesteśmy tutaj na poziomie województwa, regionu i musimy myśleć o wszystkich mieszkańcach i o tym gdzie oni mieszkają, w jakich warunkach, mamy duże miasta i osiedla i mniejsze...
 - **radny Mirosław Mazur** –...chodzi o to żebyśmy mieli zgodę, tak jak tutaj siedzimy, ponad podziałami różnymi, w sensie takim, że chcemy jakiś stan docelowy osiągnąć i żebyśmy konsekwentnie do tego stanu doprowadzali, bo jak widać uchwała, która miała dobre intencje, która była bardzo zdroworozsądkowo przygotowana w sensie takim, że brały w opracowaniu tej uchwały różne gremia, była *konsensusowa* ... i na przykładzie Rybnika widać, że tam się nic nie podziało...
 - **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** –...ale czy to jest wina samorządu województwa, radnych czy Zarządu ? ... Nie ! Szanowni Państwo ! I wiecie o tym, że *uchwała antysmogowa* z 2017 roku nie była przygotowana w pół roku, bo była przygotowywana bardzo długo i była efektem tak naprawdę konsensusu pewnego, więc nie oczekujcie Państwo teraz ... ja jestem zwolennikiem tzw. partycypacji, konsultuję, uzgadniam ... ale ja nie mieszkam w dużym mieście i nie wyobrażam sobie tego, że dzisiaj będziemy karać ludzi za to, że mieszkają na takim obszarze, gdzie nie można pewnych

- rzeczy dołączyć ... Szanowni Państwo ! ... Już kończę. W gminie, w której mieszkam, która nie do końca jest skanalizowana, która ma bardzo fajne jeziora i każdego lata kiedy jest plus 35 stopni widać kozuch, ponieważ wszystkie nieczystości lecą do tego i są kontrole, nie można tego zamknąć. Gmina pozyskuje ogromne środki na stworzenie kanalizacji, program funkcjonalno-użytkowy zrobiony, trzeba tylko wyrazić zgodę na to żeby przez posesję przeszły rury. Nie ma zgody i gmina się będzie wycofywała z tego projektu, dlatego że nie zmusimy nikogo. Cały czas żyjemy w państwie prawa. Jak coś takiego nakażemy to od razu powiedzą, że ograniczamy komuś wolność...
- **radny Mirosław Mazur** –...cały czas jest kwestia naszej wolności, bo my ubolewamy nad wolnością tych, którzy nas zatruwają...
 - **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** – wiecie Państwo, że to jest trudny temat i musimy krok za krokiem iść...
 - **radny Mirosław Mazur** –...proszę tego nie traktować jako ataku na Panią, ale jeśli my ubolewamy nad tymi, którzy nas trują, to dlaczego nikt nie ubolewa nad nami ?
 - **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** –...zgadzam się, pełna zgoda...
 - **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – oddaję Panu głos, wypowiedź jest oczywiście ściśle związana z tym o czym tu dyskutujemy...
 - **radny Zbigniew Przedpełski** –...dziękuję ! Pani Przewodnicząca ! Pani Marszałek ! Szanowni Państwo ! Ja chciałem tylko do Pani wypowiedzi, przepraszam bardzo, wyjaśnić Pani Marszałek, ale ja jestem inżynierem, a nie politykiem i problem, o którym rozmawiamy, to trzeba sobie zdać sprawę, że jest problemem przede wszystkim ekonomicznym, a w żadnym razie politycznym. Pani Marszałek ! Jest cały szereg obszarów tylko, że generalnie co do zasady takiej, wydaje mi się oczywiście – nie chcę tu przeciągać i udowadniać rzeczy poniekąd oczywistych – ale generalnie co do zasady jest tak, że w obszarach o bardzo dużej gęstości zaludnienia opłacają się sieci ciepłownicze i mają prawo się zwrócić. Oczywiście nie będę polemizował z tym, że *kopciuch* jest tam gdzieś najtańszym, bo to jest poza dyskusją, wracam do tych akceptowalnych ekologicznie rozwiązań. Są sieci gazowe na terenach o mniejszej gęstości zaludnienia, gdzie się opłaci ewentualnie ten gaz doprowadzić, ale musimy zaakceptować fakt, że żaden PGNiG, żadne inne przedsiębiorstwo nie doprowadzi sieci gazowej wszędzie, bo są potężne obszary wiejskie, gdzie takie coś nigdy, ale to nigdy się nie zwróci. Oczywiście są wyjątki, bo znam przypadki usytuowania w granicach jakichś zakładów

produkcyjnych, które zaburzają tą generalną zasadę, ale co do zasady przede wszystkim tak jest i trudno wymagać od jakiegokolwiek przedsiębiorstwa energetycznego i rady gminy działalności, przepraszam, charytatywnej - tego po przedsiębiorstwie się, z całym szacunkiem, nie spodziewajmy. Przepraszam bardzo Pani Przewodnicząca, również muszę zwrócić uwagę na jedno, że obawiam się, że takich spraw żeby przerzucić koszty naszej uchwały na jakiegokolwiek władze gmin, czy tak dalej, możemy mieć tutaj bardzo poważne problemy prawne i tutaj również z całym szacunkiem bardzo chciałbym gdyby można to było tak zrobić, ale znając zdanie prawników, a troszeczkę znam, nie wróżę nam wielkiego sukcesu. Tak, że przepraszam, ale zalecałbym ostrożność w tej materii.

- **radny Rafał Porc** – jedno zdanie à propos sieci ciepłowniczych. Na tej konferencji poniedziałkowo-wtorkowej, na której byliśmy, Marszałek Podkarpacia miał bardzo ciekawe wystąpienie właśnie mówiąc o tym jak samorzady z Podkarpacia robią sieci ciepłownicze, gdzie włącza się te małe miejscowości, małe miasteczka – z gazem jest różnie – natomiast w piątek była taka konferencja, gdzie m.in. przedstawiciele PGNiG zadeklarowali, że również będą dążyć w tym kierunku aby zwiększyć pokrycie siecią gazową na terenie kraju i to tak myślę jest pozytywne...
- **radny Zbigniew Przedpelski** –...jak najbardziej pozytywne, dlatego że nie liczymy na cud, wszędzie nie dotrą te sieci...
- **radny Andrzej Molin** – dobrze, że Pani Marszałek określiła w jakim kierunku Zarząd zmierza, żebyśmy też wiedzieli po tej dzisiejszej naszej dyskusji, że nawet się sami przekonujemy w jakich kierunku chcemy, czy warto, czy nie warto. Uważam, że to jest bardzo dobry pomysł jeżeli chodzi o te wyłączenia, niemniej jednak zwróćcie Państwo uwagę na ten przykład właśnie Krakowa, że ... wiem, że to nie tylko od nas zależy na poziomie województwa, no ale jeżeli gminy pójdą właśnie w takim kierunku zaangażowania większego, to z kolei zaraz pojawi się problem sąsiadów, więc musimy równolegle do tego podejść, popatrzeć też na te najprostsze niektóre rzeczy, które od nas zależą, tak jak edukacyjne, bo Państwo mówicie tutaj o gazie. Proszę sobie wyobrazić, że Wisła jest w zasadzie w stu procentach zgazyfikowana i prawie wszystkie gospodarstwa są podłączone do gazu, więc problem można by było rozwiązać. Jaki jest problem? Pokutuje wśród mieszkańców, generalnie Polski, że znacznie wyższe koszty są opalania gazem niż opalania węglem. Wiele jest opracowań takich, które wykazują wręcz odwrotną sytuację, czyli tu w tym wypadku edukacja – edukacja jest niezmiernie ważna ... Musimy się zastanowić nad tym, znowu nie my to wyegzekwujemy, ale cóż z tego ... ja też byłbym daleki od takich pomysłów, że będziemy zaostrzać prawo. Próbuje wyegzekwować to co jest, bo co z tego, że ludzie zakupili jakieś nowe kotły –

w bardzo wielu gospodarstwach, w budynkach, stoi kocioł gazowy, który był kiedyś zakupiony, a oprócz tego jest stary *kopciuch*, czyli w statystykach wszystko pięknie. Czy my w ogóle posiadamy takie dane ? To jest ten problem, że trzeba korzystać ze współpracy z kominiarzami, itd. Ja myślę, że to jest podstawa żebyśmy naprawdę zewidencjonowali jaki jest stan...

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – oczywiście, tylko kominiarz z zespołem, który idzie przeczyścić komin, może nam to odnotować... ale pozwólcie Państwo, że podpowiem wam jeszcze jedną sugestię, bo ucieknie mi na pewno. Padło tutaj takie stwierdzenie co jest droższe, co jest tańsze – jest Pan prof. Robert Kubica na Politechnice Śląskiej, który jest autorem, wynalazcą pierwszego elektrofiltra, który się zakłada na komin. Oprócz tego w swoim opracowaniu z całym zespołem z instytutu, w którym pracuje na Politechnice Śląskiej, opracowali jakie są właśnie koszty opalania gazem, węglem. Czy Państwo mielibyście chęć wysłuchania merytorycznego człowieka, który nam może nie powie który kocioł jest lepszy, bo on lobbuje, on mówi czystą naukę. Pan Robert Kubica, profesor z Politechniki Śląskiej. Czy mam zaprosić na następną komisję ?
- **radny Mirosław Mazur** – myślę, że są dwie rzeczy Pani Profesor – jedna to jest nasze wysłuchanie, dobrze byłoby żeby Zarząd też wysłuchał, bo Zarząd ma przewidziane środki ... a pokłosie tego spotkania powinno być przelane na papier i pójść w świat jako informacja rzetelna jakiegoś autorytetu.
- **radna Renata Caban** – ja mam propozycję żeby Pan Profesor też *przywędrował* do nas z jakimś opracowaniem takim *twardym* – dlaczego ? Jesteśmy osobami publicznymi, mnie tam obserwują w tysiącach i to na naszych stronach, naszego jakiegoś *Instagrama* czy innego to zamieścić, to jest edukacja dostępna od już...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – ...Pan profesor Robert Kubica, który jak już wspomniałam jest wynalazcą pierwszego elektrofiltra, które są kupowane np. przez piekarnie, dał mi taki przykład ostatnio ... musi iść fachowiec, który obliczy, ponieważ piece, gdzie się piecze chleb na wioskach, w całej Polsce rozsiane, kupują jego elektrofiltry, ale kupują jeden. Człowiek, który oblicza emisję, stwierdza że jeden wystarcza, okazuje się że czasami trzeba trzy elektrofiltry, aby spełniały swoją rolę. O tych tematach mogą nam opowiedzieć osoby, które rzetelnie się tym zajmują na co dzień, czyli rozumiem że zapraszamy Pana profesora Roberta Kubicę, który przedstawi nam ze swoich materiałów łącznie. Poproszę o opracowanie, które będzie mógł nam przekazać – będzie to albo jego publikacja, albo ewentualnie ten materiał, który będzie nam mógł przekazać...

- **radny Mirosław Mazur** – jeszcze jedno słowo Pani Marszałek, bo Pani mówi żeby dać szansę, że trzeba szukać jakichkolwiek rozwiązań, ale sytuacja taka, że jednym gminom pozwalamy szybciej, a drugim *przymykamy oko*. Przypomina mi to sytuację, którą tutaj Rybniczanki opowiadały, ale też z mojego sąsiedztwa. Jak wprowadziłem się do swojego domu przeszło 20 lat temu, to opalałem gazem, natomiast w tym czasie, w ciągu 20 lat, część sąsiadów już zmieniła swoje piece na nowocześniejsze węglowe, nawet gazowe, a część tego nie zmieniła i dzisiaj jeżeli nie będzie dość radykalnych mechanizmów – być może jakąś ustawę, może dla województwa, może państwa, tego nie wiem i nie próbuję znaleźć odpowiedzi na to pytanie – ale jeżeli nie będzie jakichś radykalnych ruchów horyzontalnych, to się po prostu udusimy. Przykład Krakowa jest doskonały, gdzie Kraków w bardzo krótkim czasie uporał się wewnętrznie z problemem. Dotknął też tematów takich, jak Pani tutaj, nasza Koleżanka Jadwiga, mówiła – zabytków – i sobie poradzili z tym problemem. Może nie jest to jeszcze świat idealny, ale mają problem z całym otoczeniem. I cóż z tego ? Nie jesteśmy wyspą. To tak jak ta inicjatywa, ja ją krytykuję, kupno oczyszczaczy powietrza do przedszkola. Fajna sprawa, no ale cóż z tego jak w przedszkolu jest oczyszczacz powietrza, a dziecko wyjdzie na zewnątrz i inhaluje się w drodze do domu, a później w domu inhaluje się dalej. Też przykład rybnicki opisywany tak ta sytuacja wygląda i tu nie ma usprawiedliwienia, że jest mała miejscowość, większa miejscowość, czy tam jest sieć gazowa, czy tam nie ma sieci gazowej. Dzisiaj tych możliwości jest naprawdę znacznie więcej. To są odnawialne źródła energii, to jest fotowoltaika, są elektrownie wiatrowe – możliwości jest naprawdę sporo. Można znaleźć rozwiązania, oczywiście nie dziś, nie jutro, ale w jakiejś perspektywie czasowej. Nie możemy też akceptować tego, że kto chce to idzie szybciej, a inni być może by mogli, a nie robią nic, a my na to *przymykamy oko*...

- **Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa** – kontrole, Panie Radny, to są sprawy gmin – gminna straż, miejska straż, czasami to są pracownicy z urzędu w tych małych gminach do tego żeby to kontrolować. Tu Państwa wniosek może być taki, że jeżeli mamy zapisać w *uchwale antyśmogowej*, że jeżeli ktoś nie kontroluje, nie wystawia mandatu, to się nie dzieje, to musi być jakaś sankcja. Tylko jaką my ... nie mylmy jakby poziomu województwa z poziomem lokalnym, to są zadania tutaj przede wszystkim samorządu...

- **radny Andrzej Molin** –...potrzeba dobrych przykładów, bo są gminy, które potrafią w jakiś sposób lepiej skuteczniej egzekwować to prawo. To byłoby też dobre, bo to będzie proces na pewno...

Pani Izabela Domogała, Członek Zarządu Województwa –...Pani Przewodnicząca ! Czy ja mogę Panią Przewodniczącą poprosić żeby

powiedziała Pani o tym gazie ? To było dość myślę, że ważne, bo jeżeli gaz, to ocieplenie klimatu...

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – moi Państwo ! W tej tabelce brakuje jeszcze jednej kolumny. Ja studentów, których mam na studiach doktoranckich, proszę często o różne wyliczenia na podstawie rzetelnej wiedzy, która jest wykonywana przez praktycznie naukowców z całego świata. Co się okazuje ? Gdybyśmy dorysowali tutaj jeszcze jedną kolumnę i w nagłówku tej kolumny nazwalibyśmy *para*, to Kraków jest tego bardzo złym przykładem. Kraków jest jednym wielkim *garncem* produkującym w tej chwili taką ilość pary, a para po pyłe zawieszonym – to jest trzecia kolumna, pył zawieszony którego się tak boimy PM 2,5 i PM 10 – para jest głównym czynnikiem wpływającym na zmiany i ocieplenie klimatu. Niestety tak jest i to jest przerażające, bo świat już o tym mówi, a my idziemy w gazyfikację. Ale wracając, można wyprodukować paliwo, a paliwem przyszłości w tej chwili, w tych światowych gremiach, największych tuzów na świecie, który którzy się tym zajmują, to jest wodór i biomasa. Biomasa jest przejściowa do wodoru, bo produkcja wodoru w tej chwili jest bardzo droga, ale myślę, że to nie tylko padnie z moich słów na komisjach – jeśli Państwo, jak powiedziałam, będziecie mieli sugestie zapraszać do nas fachowców, którzy nam powiedzą to co wiedzą, w czym się specjalizują jako inżynier, ekonomista...

- **radny Mirosław Mazur** –...a utlenienie wodoru, to nie para ?

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...ale tą parę możemy wykorzystać jeszcze żeby przerobić ją na energię, ale o tym wszystkim Państwu opowiem. Tym wszystkim zajmuje się teraz Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla, Główny Instytut Górnictwa, tylko na razie jest to bardzo droga technologia, na którą nas być może tu i w tym miejscu nie stać. Musimy wyjść z paliw kopalnych. Ja się na co dzień zajmuję węglem, mi górnicy mówią, jak na mnie patrzają: *jak Pani Profesor może mówić, że trzeba wychodzić z węgla ?* Muszę to powiedzieć, bo takie są wnioski i takie są realia. Można z niego uzyskać wodór, to jest na wyciągnięcie ręki, tylko na razie pracuje jeszcze nad tym nauka, nauka całego świata. Myślę, że to będzie przyszłość – kiedy, jak odległa perspektywa czasowa ? My tylko jesteśmy tutaj po to aby to przejście, tą transformację, którą musimy przejść, nasze funkcjonowanie w województwie, w mieście, na świecie, na planecie ... my jesteśmy tylko drobnym czasem w skali geologicznej. My żyjemy tyle, ile mruga nasze oko, w skali geologicznej, więc moi Państwo, wracając do naszego planu, ponieważ ten czas, w którym chciałam przekazać m.in. o zanieczyszczeniu w Rybniku, w Krakowie, w całej Polsce, możecie to znaleźć na stronach m.in. wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska. Możemy tam znaleźć dokładne badania ze stacji pomiarowych. Ktoś kiedyś powiedział, że wcale nie

są doskonale stacje pomiarowe, bo są usadowione w miejscu bardzo niekorzystnym pod względem ukształtowania terenu, jednakże średnia dobowa, średnia ośmiogodzinna jest szczytowana, daje nam informację, którą możemy zapisać. Jesteśmy czerwoną plamą w Europie i to należy zmienić. Ta transformacja się już rozpoczęła, nigdy nie cofajmy się w tył, tylko racjonalnie i gospodarczo o tym mówmy, rozważajmy i podejmujemy decyzje. Przechodzimy do punktu szóstego...

6. Wolne wnioski, oświadczenia radnych:

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – jest to moment, kiedy prosiłabym Państwa o refleksję i jaki postulat ma być zapisany w protokole, byśmy wyszli w tego spotkania i została po nas informacja, którą należy w dalszej części omówić, rozwinąć, podsumować...
- **radny Mirosław Mazur** – ja myślę Pani Przewodnicząca, że ten kierunek, który tutaj Pani Marszałek przedstawiła, myślę, że można by było pogłębić tą analizę, spróbować kilka opcji przedstawić i jakby trochę mniej przymykać oko na te wyjątki. Wyjątki będą powodować wyspy, a na wyspie jak wieje wiatr od morza to i tak wpływ ma. Tak to wygląda. I drugi postulat jest taki żeby tą edukację zaczynać z tymi materiałami, które są...
- **radna Jadwiga Baczyńska** – ja mam postulat o budownictwie energooszczędnym, żeby je przede wszystkim promować, zastanowić się czy jako Województwo możemy wdrożyć jakiś program realizacji tych zadań i tutaj nie mówię o rozwiązaniach nowatorskich na dzień dzisiejszy, tylko o rozwiązaniach nowatorskich na lata 90', być może w jakiś sposób udoskonalonych do dnia dzisiejszego, ale to są proste rozwiązania, które nie wiążą się z żadnymi wielkimi nakładami finansowymi. Tutaj nie mówimy o jakichś skomplikowanych urządzeniach, pompach ciepła, itd., tylko mówimy o pasywnych rozwiązaniach, o architekturze. Pasywne, to są te, które wykorzystują nasłonecznienie, a aktywne to są wszelkiego rodzaju fotowoltaiczne urządzenia, itd. i te pasywne rozwiązania nie kosztują pieniędzy, tylko kosztują myślenie. To jest ukształtowanie budynku, bryła, orientacja na południe, zastosowane materiały, szczelność przede wszystkim tego budynku i funkcjonalność, żeby nie projektować jakichś rozległych przestrzeni. To tak bardzo ogólnie i uważam, że te rozwiązania mogą być jak najbardziej połączone z programami rządowymi. W tym kierunku powinniśmy iść tak realistycznie.
- **radny Andrzej Molin** – nie będzie to prosto na pewno, ale po naszej dzisiejszej dyskusji widać, że należałoby przyjąć wektor taki w jakim kierunku my zmierzamy, bo jeżeli nawet by się wydawało, że rozpoczniemy od

najprostszycy kierunków, a te informacje nasze będą sprzeczne, bo później po czasie dochodzimy do wniosku właśnie tak na dzisiaj, że gaz, ale później przychodzi fachowiec, który mówi nam, że gaz jest gorszy, jest znacznie gorszy od węgla, a później mówimy, że konieczna jest eliminacja spalin samochodowych, a kolejny wtrąci, że największą tragedią dla ludzkości to jest produkcja akumulatorów ... Ja wiem, że to nie jest na świecie w ogóle rozwiązane, więc tym bardziej będzie nam trudno tutaj w Sejmiku tą sprawę rozwiązać, ale jednak starać się wypracować jakiś wspólny komunikat dla mieszkańców województwa śląskiego, bo też nasz region jest bardzo specyficzny choćby ze względu na węgiel, który tutaj posiadamy...

- radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji – moi Państwo ! Pozwólcie, że zabiorę na końcu głos, jeżeli Państwo przedstawili już swoje wnioski i ewentualne propozycje. Otóż podsumuję to w taki oto sposób: technologia już istnieje. W mojej ocenie i mojego środowiska, w którym pracuję na co dzień, nie jest prawdą że [rozwiązania] są drogie. Globalnie uważam, że droższa jest obsługa medyczna ludzi chorych na choroby pochodne od zanieczyszczenia powietrza, droższe jest dotowanie jednej tony węgla. Skoro do niej dopłacamy, to chociaż wykorzystajmy potencjał energetyczny w stu procentach, a zarazem ograniczmy emisję szkodliwych związków do zera. Droższe jest otrzymanie całej rzeszy krzyczących pseudoekologów, krzyczących tylko po to żeby sobie pokrzyczeć, a nie dających gotowych rozwiązań. Wodór, jak już wspomniałam, przyszłość czystej Ziemi, budowa instalacji pozyskujących wodór i CO₂ przy kopalni – całkowicie wykluczamy transport – gaz koksowniczy w kilkudziesięciu procentach składa się z wodoru, objętościowo w raporcie to 41,7 %. Przy produkcji wodoru wytwarza się również tlenek węgla, ale ma wysoką czystość – 99 %. Idąc dalej za technologiami – zbadać możliwość wykorzystania pary wodnej np. z elektrowni do zgazowania na wodór i CO₂, [składowania] podziemnego(?) poprzez zatłaczanie pary, obecnie niewykorzystanej, a przyczyniającej się do efektu cieplarnianego. Po pyłach zawieszonych to drugi bardzo niebezpieczny czynnik ocieplenia klimatu. Dopóki mamy czynne kopalnie wykorzystajmy je do produkcji niskoemisyjnej emisji, nie zamykajmy ich gwałtownie niszcząc infrastrukturę, którą możemy jeszcze wykorzystać, w którą kiedyś wpompowaliśmy gigantyczne środki publiczne. Wykorzystać energię z OZE do produkcji wodoru, to jest elektroliza, wykorzystanie wodoru jako nośnika energii, a węgla jako dodatku do produkcji żelaza, stali. Wykorzystać węgiel do przemysłu koksowniczego, chemicznego i wykorzystanie biomasy w energetyce. Jest to ograniczenie emisji metanu. Biomasa, którą zostawiamy na polach, w naszych ogródkach, biomasa, którą produkujemy dzisiaj poprzez choćby koszenie trawy i gdy ją zostawiamy produkujemy gigantyczne ilości metanu. Ta biomasa zagospodarowana np. może być przyczyną minimalizacji zarówno metanu i jak i dwutlenku węgla. Biomasa granulowana może służyć za ściółkę dla zwierząt. Przecież w fermach

hodowlanych kurczaków nie wysypuje się dzisiaj pod nogi kurczaków słomy tylko pelet(pellet) produkowany np. z trawy. Pelet jest to świetny nawóz, nawet gdy palimy peletem drzewnym, który ma być wyprodukowany z czystej trociny, z odpadów, po spaleniu tony peletu uzyskujemy pół butelki popiołu, który możemy wykorzystać do zasilania naszych roślin w doniczkach, czy też naszych drzewek, czy też wysypujemy go bez szkody dla środowiska naturalnego. Powtórzmy jeszcze raz – nie zamykajmy kopalni, ponieważ to co w nich drzemie, ich moc, wykorzystajmy ją maksymalnie. Wykorzystajmy też geotermię. Przecież to jest energia, którą możemy w każdej chwili odzyskać. Wcale nie jest trudna technologia pozyskania tych wszystkich elementów ciepła żeby ogrzać naszą wodę użytkową i mieszkać w ciepłym domowym zaciszu. Będzie to proces długi, nie wiem czy już nie jest czas aby w domach gdzie nie ma możliwości pozyskiwania ciepła z PEC-u, systemowego ciepła, nie nakazać stosowania kotłów zasilanych odnawialnymi paliwami. Może powinny być budowane już tylko pasywne domy ? Dajmy na to perspektywę czasową 2025, za pięć lat. Kiedyś na konferencji usłyszałam odpowiedź jednego z prelegentów na zadane pytanie, że budowa domu pasywnego jest trzy razy droższa za metr kwadratowy od domu tradycyjnie budowanego. Ja tego nie wiem, zaproszę fachowca, niech nam to wyjaśni, a potem przełożmy to na papier i przełożmy na wdrożenie. Domy wyposażone we własne źródła energii – przecież fotowoltaika, prąd który produkujemy, nadmiar oddajemy do sieci. Czy Państwo wiecie, że ten prąd jest marnotrawiony ? Oni nie mają z nim tak naprawdę co zrobić. Ja kiedyś zapytałam co się dzieje z tym prądem, który ja oddaję, który w letniej porze produkuję z baterii fotowoltaicznych ? Szczerze powiem, ramionami wzruszali, największe głowy, i nie potrafili mi odpowiedzieć. Czy my z nadmiaru prądu nie możemy wyprodukować energii ? I wracając do domów pasywnych – należy stosować kilka źródeł zasilania – pompy ciepła, fotowoltaika, mini reaktory wodorowe, zasilane wodorem pozyskanym niewykorzystanej energii podczas zmniejszonego zapotrzebowania. To jest moje stanowisko, nie odkrywam żadnej *Ameryki*, mówię rzeczy, mówię o modelach, które są wypracowane na świecie, wystarczy tylko przyglądać się im i przenieść na nasz grunt. Tylko nasze propozycje muszą być rozsądne i rozłożone w czasie. Dziękuję Państwu bardzo za wysłuchanie mojej ostatniej przemowy. Jeśli jeszcze jakieś wnioski się nasuwają, to jeszcze mamy czas, możemy jeszcze przedyskutować tematy, które są ważne...

- **radna Jadwiga Baczyńska** – krótko ! Jeszcze transport ekologiczny ... w Gruzji jest takie miasto, gdzie poruszają się kolejką linową wszędzie...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...ale to jest przyszłość bardzo odległa – miasteczko akademickie przy Uniwersytecie Śląskim, jest

projekt zrobiony, nie znaleźliśmy finansowania ... To zdawało się dzisiaj *science-fiction*, ale czy nie *science-fiction* były drony ?...

- **radna Jadwiga Baczyńska** – co do geotermii, którą Pani postulowała, czy możemy wykorzystać geotermię do podgrzewania kąpieliska *Fala*, które będzie w najbliższych trzech latach budowane w *Parku Śląskim* ?...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – czy taki możemy wniosek złożyć ... żebyśmy dobrze zrozumiała ?
- **radna Jadwiga Baczyńska** – tak ! Ponieważ ja próbowałam znaleźć możliwości, tam może jest możliwość pozyskania tej energii z wód kopalnianych, czy z ziemi głęboko, ale nie dotarłam do żadnych konkretnych odpowiedzi...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – myślę, że kierunek byłby świetny. Tutaj osoby, które się zajmują geotermią, to jest Pan dr Zbigniew Małolepszy – Państwowy Instytut Geologiczny, on prowadził kilka projektów, i Główny Instytut Górnictwa, natomiast z geotermią jest o tyle ciekawe, w Jaworznie jest otwierane nowe przedszkole, m.in. gdzie był oczyszczacz przekazany, które będzie ogrzewane 30 odwiertami geotermii głębinowej, nie tylko tej geotermii, która ściąga z gruntu ciepło. Zapisujemy i zobaczymy jakie są nasze możliwości, czy my jesteśmy w stanie rzeczywiście to zweryfikować...
- **radna Jadwiga Baczyńska** – trzeci postulat to jest urbanistyczny – zbadanie możliwości dla miast województwa śląskiego *Inside Out*, czyli to co jest w środku wyrzucamy na zewnątrz, a w środku tworzymy tereny zielone, co pomogłoby np. przy budowie biurowca nowego przy Spodku, który będzie niesamowitą ilością energii oddawał do otoczenia...
- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** – czy Pani jest również w komisji do spraw urbanistyki ? ... Czy tam są takie tematy poruszane ? Ile Państwo działacie już ... rok ... więc, moi Państwo, myślę że ta częstotliwość spotkań, czy Państwo teraz widzicie, że te dwa posiedzenia – być może nawet na wymianę naszych dziesięciu, jedenastu głosów – nie jest częstym, uważam, terminarzem, że to nie będzie napięty terminarz w początkowym przynajmniej, pierwszym pół roku. Potem zobaczymy, bo to nie jest po to tylko żebyśmy sobie podyskutowali – my mamy dać konkretne rozwiązania, wnioski, rekomendacje i podejście projektowe do możliwości zrealizowania naszych wszelkich wniosków.

7. Zamknięcie posiedzenia:

- **radna Iwona Jelonek, Przewodnicząca Komisji** –...zamykam posiedzenie wobec tego. Bardzo dziękuję Państwu... [godz. 14³⁵].

*Iwona Jelonek
Przewodnicząca doraźnej Komisji
ds. Klimatu*

*sporządził:
Mariusz Jaworski*